

Het orgel van de Anglicaanse kerk is één van de oudste nog bespeelbare van onze stad, en tevens het minst gekende.

Het orgel werd besteld bij Louis HOOGHUYS uit Brugge, toen de Engelse kerk nog in de voormalige kloosterkapel der Zusters van de H. Ontvangenis aan de Witte Nonnenstraat gevestigd was. Toen de nieuwe Anglicaanse kerk anno 1863 klaar kwam in de Langestraat, verhuisde het orgel - met vertraging - mee. Het eigenlijke bouwjaar konden we voorlopig niet achterhalen. Louis was echter pas vanaf omstreeks 1845 als orgelbouwer gevestigd.

Stylistisch gezien is de orgelkast in alle opzichten een vroeg-19e eeuwse product : het meubel is duidelijk neoklassiek. Het heeft een front in twee verdiepingen, door 4 pilasters in 3 traveeën verdeeld. Die pilasters schragen een geprofileerde kroonlijst met verkroppingen, waarop - boven de middenste travee - een driehoeksfronton prijkt. De velden van de drie traveeën op het verdiep tonen "valse" orgelpijpen, die enkel een decoratieve functie hebben. De speeltafel is in het onderdeel van de middenste travee ingebouwd en kan met twee scharnierende luikjes afgesloten worden. De orgelist zit met de rug naar de kerk.

Het orgel, met mechanische tractuur, heeft 1 manuaal met 54 toetsen en een pedaal van 27 toetsen. Op het houtwerk van de speeltafel vinden we in Gotisch schrift, de naam van de bouwer terug : "L. HOOGHUYS A BRUGES". Over deze voorname orgelbouwer kan men meer lezen in het Nationaal Biografisch Woordenboek. De oorspronkelijke dispositie, zoals ze nog op de mooie proceleinen registerknoppen voorkomt, is als volgt :

1. FLUTE (8')	6. TRUMPET AIR (8')
2. DULCIANA (4')	7. TRUMPET BASS (8')
3. STOP DIAPASON (8')	8. FIFTEENTH
4. OPEN DIAPASON (8')	9. PRINCIPAL (4')
5. PEDALS (16')	10. koppeling manuaal-pedaal.

Verder zijn er 4 pedaaltesjes. Drie geven vaste combinaties : piano (1&4), mezzo-forte (1,4,8&9), forte (1,4,6,7,8&9). Het vierde pedaal elimineert deze vaste combinaties.

Anno 1926 werd het instrument grondig nagezien door de Kortrijkse orgelbouwer Oscar ANNEESSENS-MARINUS : alle pijpen werden gereinigd, het "Trumpet"-register werd vervangen door een "Violon" in gebronsd zink voor de grootste pijpen en in een tin-loodlegering voor de kleinste pijpen. De "stomme" frontpijpen kregen een nieuw laagje aluminiumverf en de hele mechaniek werd afgeregeld. Dit alles voor 3.103, 10 fr.

Pas in 1930 werd het orgel van een elektrische ventilator voorzien door de firma ANNEESSENS (voor 5.452,10 fr.).

De ventilator werd geleverd door MEIDINGER & C°, een gespecialiseerde Zwitserse firma. De plannen voor uitbreiding met een tweede manuaal van 4 registers en zwelkast, en het pneumatisch maken van het gehele instrument, waarvan al in 1926 sprake was, werden toen definitief opgegeven : geldgebrek.

Het orgel, dat een prachtige klank bezit, lijkt uiterlijk goed bewaard. Bij nader toekijken lijkt het aangetast door houtworm, en dat wordt op de duur nefast. Hopelijk zullen de verantwoordelijke instanties mettertijd het nodige doen om ook dit "historisch" orgel voor het nageslacht te bewaren.

Robert HOSTYN

(1) De laatste aflevering van de reeks verscheen in januari 1981

Volgende aflevering : Sint-Katharina Conterdam.

HARRY PETERS OVER : "VAN ANTWERPEN NAAR OOSTENDE".

Het trof mij in de "Bibliografie van en over Harry Peters", samengesteld door Prosper Arents en gepubliceerd in de 'Verslagen en Mededelingen van de Koninklijke Vlaamse Academie voor Taal- en Letterkunde' (1953, blz. 193-243), dat de thans vergeten Vlaamse auteur H. Peters ook een journalistieke bijdrage liet opnemen onder de titel : "Van Antwerpen naar Oostende". Deze reisindrukken verschenen te Antwerpen in : Het Klaverblad. I. Mengelwerk A. 1859, blz. 17 - 32 en het opstel dateert van mei 1855. Dit "Klaverblad" (is het een dag- of weekblad ? of misschien een tijdschriftje?) blijkt zo goed als onvindbaar te zijn geworden, ook te Antwerpen ... Even toch de figuur van Harry Peters oproepen en pogen te situeren.

Bondig geschetst : een rasecht Sinjoor, geboren en getogen te Antwerpen anno 1839 en overleden te Deurne in 1907; griffier van de Antwerpse Handelskamer was hij gekend in heel Antwerpen waar hij in de wandeling het "zwart manneken" geheten werd. Hij maakte in zijn tijd, de negentiende eeuw, naam als de man die het aandurfde de gerechtelijke dwaling inzake de Fransonkundigen Coucke en Goethals aan te klagen, wat hem niet in dank werd afgenomen !...

In het "Nieuw Vlaams Tijdschrift" heeft Herman Bossier, in april 1950, een zeer gedocumenteerd opstel gewijd aan "De Zaak Coucke en Goethals : geschiedenis van een mythe", één der beroemdste én meest tragische rechtszaken uit de vorige eeuw. Maar dit is een ander, zij het wrang verhaal dat buiten het bestek van dit bewust kort gehouden artikeltje, eveneens buiten de belangstellinssfeer van de lezers en lezeressen van "De Plate" valt. Toch dienen curiosa en vergeten documenten gesignaleerd te worden, mij dunkt, van zodra ze Oostende en de kustregio raken of handelen over.

En het is goed dat ook deze stukjes een plaats krijgen in ons tijdschrift.

E. SMISSAERT

ENSORIANA

Van de hand van ons bestuurslid Norbert Hostyn verscheen in de reeks "Toeristische Bibliotheek" van de Vlaamse Toeristenbond een brochure getiteld "Ensor zien te Oostende". Naast een beknopte Ensorbiografie omvat ze een begeleidende tekst voor bezoeken aan het Ensorhuis & de Ensorzaal in het Museum voor Schone Kunsten. De brochure, erg rijk geïllustreerd, kost 40 fr. en is te verkrijgen in het Museum voor Schone Kunsten, het Ensorhuis en in alle filialen van de V.T.B.

A. VAN ISEGHEM